

Redaktör: Petter Olofsson debatt@di.se Telefon 08-573 650 98

Intresset för filantropi ökar bland förmögna personer. Men från politiskt håll är intresset däremot svagt. Det är synd, för både forskning och kultur skulle vinna på den bredd som privata donationer kan ge, skriver professor **Pontus Braunerhjelm** och Stockholms handelskammars chef **Maria Rankka**.

Ett operahus kan öka den ekonomiska tillväxten

Globaliseringen sätter den svenska modellen under press. Vi ser en ökad rörlighet av individer, investeringar och finansiellt kapital samtidigt som den skattefinansierade välfärden, mot bakgrund av den demografiska utvecklingen, ställs under hårt tryck. Går det att långsiktigt behålla omfattning och kvalitet på svenska välfärdssystem, kulturutbud, utbildning och forskning när skattebaserna blir allt rörligare?

I det perspektivet förväntas filantropins roll bli allt viktigare. Sverige har haft – och har – en filantropisk tradition. De förmögenheter som byggdes upp under 1800-talets industrialisering var avgörande för framväxten av universitet och högskolor, liksom för svenskt kulturliv och forskningens finansiering. Dagens privata finansiering, där Wallenbergstiftelserna står för en stor del, härrör från stiftelsebildningar under tidigt 1900-tal.

Filantropi har också i dag betydande samhällsekonomiska effekter. I en färsk studie visar ekonomerna Oliver Falck, Michael Fritsch och Stephan Heblich att närhet till ett operahus kan öka den regionala tillväxten med så mycket som 2 procentenheter. Väutbildad arbetskraft föredrar att bo nära ett brett kulturutbud. Forskarna drar slutsatsen att politiska ledare bör tänka sig för innan de reducerar kulturutgifter samt att de bör främja privata donationer och entreprenörer på kulturens område.

Den svenska folkhemsmodellen

GÅVA TILL FOLKET. Det nya operahuset i Köpenhamn kom till genom en privat donation på 1,5 miljarder kronor. Sådan filantropi kan gynna en hel region – ett operahus kan öka den regionala tillväxten med 2 procentenheter, visar ny forskning.

FOTO: FINN FRANDSEN

har sedan efterkrigstiden byggt på skattefinansierade system där filantropi betraktats som allmosor från de rikas bord vars effektivitet och motiv ifrågasatts. Under lång tid var, och i viss mån fortfarande är, universitetsvärlden tveksam till att ta emot donationer. Forskningsfinansiering ses främst som en offentlig angelägenhet medan privat finansiering anses skapa ett osunt beroende. Mot bakgrund av att de flesta världsledande universitet är amerikanska – och som Chicago, Harvard och Stanford bildade tack vare donationer – förefaller det svårt att ro hem argumentet att forskningens oväld skulle hotas av donationer.

I andra länder har det samhälleliga värdet av donationer sedan länge

uppmärksammats och filantropiska insatser uppmuntrats genom bland annat avdragsmöjligheter.

I USA uppgår donationsvolymen årligen till mellan 2 och 3 procent av BNP, cirka 75 procent utgörs av donationer från individer. Om förmögna svenskar vore lika generösa, skulle svensk utbildning, kultur och forskning kunna tillföras många miljarder per år. Bara Ingvar Kamprad torde ha en förmögenhet som med god marginal överstiger 10 procent av Sveriges BNP.

Viktigare än att kvantitativt bidra till mer resurser är dock den kvalitativa aspekten: filantropin skapar mångfald, flexibilitet och innovativa lösningar på ett sätt som offentligt administrerade medel sällan maktar

med. Ändamålen för donationer avviker från de normer som tillämpas av vetenskapsråd liksom i statliga och kommunala kulturbudgetar.

Intresset för filantropi bland förmögna individer och företagsledare har varit på frammarsch i Sverige under det senaste årtiondet. Samtidigt har den politiska acceptansen varit svag och avvaktande. Det senaste inslaget, löftet i regeringsförklaringen om avdragsrätt för privatpersoners gåvor till vissa ändamål, är halvhjärtat, beloppsmässigt blygsamt och urvattnat.

Det förnyade intresset och den ökande rollen för filantropi är skälet till att Entreprenörskapsforum snart lanserar ett Filantropiskt forum för att utifrån forskningsresultat verka för en fördjupad debatt om filantropins positiva samhällseffekter. Stockholms handelskammare är forumets huvudpartner. Vi finner all anledning att ta vara på den begynnande donationspotential som finns i Sverige.

Det förutsätter dock ett förändrat samhällskontrakt där politikens roll är att utforma stabila och förutsägbara spelregler för såväl gamla som nya donationer. Risker för att globaliseringen på sikt leder till en "stiftelseflytt" bör inte underskattas, det finns all anledning för den politiska makten att värna om att Sverige förblir deras hemmabas.

MARIA RANKKA

vd för Stockholms handelskammare
PONTUS BRAUNERHJELM
vd för Entreprenörskapsforum och professor vid KTH

FÖLJ
DEBATTEN
PÅ NÄTET

di.se

Di DAGENS CITAT

"Man kan inte frigöra sig från känslan att hon gör så här just på grund av hennes medlemskap i Kungliga patriotiska sällskapet och att hon känner kungen och drottningen personligen."

Advokat **Claes Borgström** kritiserar Advokatsamfundets Anne Ramberg för hennes hårda anklagelser mot pressens bevakning av kungen. I Expressen.

Skatteverket ägnar sig inte åt etik och moral

Det är positivt att mitt inlägg (Di Debatt 18/5) har väckt debatt om de etiska aspekterna av olika typer av skatteupplägg.

Självklart är det lagen, och ytterst domstolens tolkning av lagen, som styr vilken skatt som medborgare och företag ska betala.

När det gäller de uppmärksammade Peruuppläggen har Skatteverket tagit hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall och bedömt om de bryter mot skatteflyktslagen. I vissa fall har Skatteverket bedömt uppläggen som lagliga och inte gått vidare med dem. I andra fall anser Skatteverket att skatteuppläggen bryter mot skatteflyktslagen och ett antal fall prövas nu i förvaltningsdomstolarna.

Eftersom Högsta förvaltningsdomstolen ännu inte har prövat något ärende är rättsläget fortfarande osäkert. Skatteverket har inte ändrat sin bedömning över tid, utan gjort en individuell bedömning i varje fall. Om de skatterådgivare som marknadsfört upplägget gett

DEBATT: Ingemar Hanssons första inlägg kom 18/5, replik från Kerstin Nyquist på Svenskt Näringsliv den 19/5, från advokat Per Magnusson 21/5 och från Urban Rydin på LRF 25/5

intrycket att Skatteverket har lämnat ett generellt klartecken till alla så kallade Peruupplägg har de således vilselett sina kunder.

Skattelagen är tyvärr ofta krånglig och svårtolkad. Ibland är det svårt både för skattebetalarna och Skatteverket att veta exakt var gränsen går mellan lagliga och olagliga skatteupplägg. Skatteverkets strävan är i alla lägen att rätt skatt ska betalas, inte så mycket skatt som möjligt.

Vi gör inte, och ska inte göra, några etiska eller moraliska bedömningar av de skattestrategier som företag eller privatpersoner använder.

Min poäng är tvärtom att företagen själva, gärna på styrelsenivå, bör ta ställning till vilka skatterisker och vilken skattestrategi som ska gälla i företagen. Jag tror att företagens ledningar har mycket att vinna på att ta skattefrågorna på än större allvar.

Om de väljer att tillåta skatteupplägg i lagens gråzon bör de göra det med öppna ögon och väl medvetna om hur det kan påverka företagens anseende och varumärke. I frågor som

rör etik och moral är det rimligtvis företagets kunder, ägare och medarbetare som bör avgöra företagets agerande. Skatteverket däremot tillämpar endast vad som är reglerat i lag.

Jag delar synen att förutsägbarhet är en av rättssäkerhetens grunder. Skatteverket ska så tidigt som möjligt berätta hur vi tolkar och tillämpar reglerna. Skatteverket publicerar och uppdaterar löpande rättsliga ställningstaganden och arbetar sedan länge aktivt med att informera och ge god service för att förebygga fel. I linje med det introducerar Skatteverket det nya arbetssättet "fördjupad samverkan" för de största företagen.

Genom den kan vi erbjuda företag att öka kunskapen om skatterisker och i förväg få besked om hur vi tolkar och tillämpar lagen. Det kan öka företagets kontroll och minska risken att skatteupplägg i lagens gråzon leder till kostsamma och skadliga rättsprocesser.

INGEMAR HANSSON
generaldirektör Skatteverket